

"בטלה"**חלק א: מקורות [הבסיס]**

[**ברכות נה א** : ...אלא אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כשם שאי אפשר לבר בלא תבן, כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים.

שבת עז ב : אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה, ברא שבלול לכתית, ברא זבוב לצירעה...]

מנחות נג ב : אמר ר' יהושע בן לוי למה נמשלו ישראל לזית, לומר לך מה זית אין עליו נושרין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, אף ישראל אין להם בטילה עולמית, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

חלק ב: פרשנים**אבות דר' נתן:**

פרק יא, וראה שם עוד : ר' טרפון אומר אין אדם מת אלא מתוך הבטלה, שנאמר ויגוע ויאסף אל עמיו...

רבינו יונה:

שערי תשובה שער ג קעז : החלק הרביעי (של כת הלצים) הקובע עצמו תמיד לשיחה בטלה ודברים בטלים כדרך יושבי קרנות. ושתים רעות יש בדבר הרע הזה. האחת, כי כל המרבה דברים מביא חטא. והשנית כי הוא בטל מדברי תורה, [ויש בדבר הזה דרכי מות], כי איך לא זכר ולא שם על לבו, כי בעתים ההן אשר הוא משחיתן, יוכל להשיג הנעימות ולקנות חיי עולם אם יקבע העתים המזומנות ההן לתורה אשר הוא פנוי בהן ממלאכתו ועסקיו, אין זה כי אם בזות לבו את המצות ואת שכר העולם הבא. ומלבד אשר אבד טובה הרבה, ישא את עונו, כי אשמת הבטול מן התורה בעת היכולת לעסוק בה, אש היא עד אבדון תאכל, כאשר אמרו, "כי דבר ה' בזה" (במדבר ט"ו ל"א) כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק. ואמרו ז"ל ההולך למקום אשר אוספו שם אספה לשחוק, זה הוא מושב לצים, ועליו הכתוב אומר (תהלים א') "ובמושב לצים לא ישב", וכתוב אחריו, "כי אם בתורת ה' חפצו", למדת, כי מושב לצים מביא לידי בטול תורה...

ספר היראה : ...ובשובו מעסקיו אל ישב בטל, כי מה לאדם להיות יושב בטל, הלא הבטלה מביאה לידי שעמום ולידי הרהורים רעים, [אף כי תלמוד תורה אין לו שיעור].

חלק ג: מאמרים

מאמר א: [מובא מתוך הספר "בזמן הזה" ספר ג' עמ' יד']

לא לשבת באפס מעשה

כמאמר חז"ל בטלה מביאה לידי שעמום. בבראשית פ' וישב, עם החלומות של שר האופים ושר המשקים, שיוסף פתר להם ע"פ השם, כמו שיוסף אמר, אבל הוא גם פתר להם ע"פ השכל, כך ראיתי באיזה ספר, שבחלומו של שר האופים ישב כמו "לעקיש" (גולם) מבלי לעשות דבר, ושר המשקים, לא ישב בטל כמוהו אלא עבד, סחט, הלך והגיש וכו' לכן פתר אותו יוסף שימשיך לעשות כך, וכך היי

מזה צריכים ללמוד שבן אדם לא ישב בטל, (אלא שאם רוצה קצת לנוח, ינוח...) אלא תמיד יחפש לו עבודה, ויעשה משהו, מי שלא יכול ללמוד עכשיו תורה, מאיזה סיבה שהיא, אז יאמר **תהילים**, ואם גם זה לא יכול, (או שזה בלילה לפני חצות שאז לא נהוג לומר תהלים) יעיין בספר כלשהוא, ואם גם זה אינו מסוגל — לייע — אז יחפש איזה עבודה בבית, דברים הצריכים סדר או תיקון, או חיזוק, קצת סדר בארון הספרים (לאו דוקא בערב פסח...) אם יחפש ימצא. בכל בית יש תמיד מה לעשות, ואל יאמר מחר, או שבוע הבא, או תירוץ אחר. העיקר שלא ישב בטל. לקחת את הפלאפון בידו. ולדבר עם ידיד, חבר או סתם עם מישהוא זה לא תכלית, זה בזבוז כסף וזמן.

ישנם כיום אנשים שיש בביתם בן או בת שהגיעו לפירקם, והם סופקים כפיהם ואומרים: אוי בקושי אני מפרנסם, ועוד לחתן אותם, איך אוכל לעשות זאת? והבן או הבת המסכנים, יושבים ויושבים... אם הבן הוא למדן גדול, בחור כליל המעלות, אז השדכנים "מתלבשים" עליהם (בשליחות הצד השני...) וכבר דואגים לשדכם, ואח"כ בע"ה לחתנם, אבל אם הבן או הבת לא כל כך איי איי... ולא רודפים אחריהם (חברה, אל יאוש, בשמים כבר הכריזו בת פלוני לפלוני) אלא שאביהם הוא שצריך לרדוף אחרי השדכנים "נו מה יהי"? אלא שלא עושה כך למה? מפני שהוא לא בטחן (לי"ע), זאת אומרת שאינו בוטח בשי"ת, הוא לא מושיט את ידו הקצרה מרחק רב, אז הבן או הבת יושבים... השם ירחם. [לכן צריך ללמוד מבת פרעה להושיט את היד, והשי"ת ישלח לו את כל צרכו. אלא ההבדל בינו לבת פרעה, הוא, שבת פרעה הושיטה את ידה עם גב היד למעלה כדי לתפוש את התיבה, והוא המחותן צריך להושיט את ידו עם גב היד למטה... כדי לקבל את הברכה והשפע שירד לו מן השמים]. פירושו של דבר תושיט את היד ותבקש מהקב"ה מיד ה' יתן לך

[ועוד תפילה ובקשה ששייך להנ"ל בפי בראשית "ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור", יהודי בא לפני השי"ת ויאמר בבקשה אלוקים יהי אור! עד מתי אשקע בחשיכות? ויהי אור מיד הש"ת]

מאיר לו.

מאמר ב:**בטלה :**

...יש לחנך הילדים לבל יבזבזו מזמנם אפילו רגע, אלא כל רגע יהיה מנוצל כמו שחינכו בקלם במוצאי שבת שבקיץ אשר שם יצתה השבת מאד מאוחר **היה סדר לימוד של חמש דקות**, ללמד שכל רגע יקר, "כי על הכל יביא אלוקים במשפט אפילו על זמן מועט כדי בליעת הרוק כמ"ש על הפסוק לא תרפני עד בלעי רוקי ואל ישיאנו יצרו במשאות שוא ומדוחים" (פלא יועץ ערך בטלה) גם הבנות הפטורות מתלמוד תורה יחנכם לנצל כל רגע בזריזות לעשות צרכי הבית ושאר מלאכות ולא ילכו בטל.

חלק ד: סיפורים

[מובא מתוך גליון שליחות קודש]

אספר לכם מעשה רב שהיה אצל אבי שליט"א, ובעיני ראיתי זאת. בשנת תשל"ג היה מתפלל כל החורף לפני התיבה עקב פטירתו של זקיה"ק [בס' בניסן תשל"ב] ומתוך התאמצותו במיתרי הקול נעשתה לו "אבן" בגרון, ועי"ז נהיה זיהום "אינפקציה" בגרון ל"ע, וזה גרם שלא יכל להתפלל ולא יכל ללמוד כרצונו, וקיבל חום גבוה. הרופאים ציוו לעשות ניתוח. ביום ט"ו בשבט הוצרך להיכנס לביה"ח. באותו היום הרבי לא ערך 'טיש' לרגל היום, אלא ישב על הכסא ומאד לא הרגיש טוב. כשעמד לנסוע לביה"ח, נכנס הגבאי ואמר שצריך כבר לצאת וחשבו שהמכונית כבר מוכנה, לבש הרבי את "הרעז'וולקע" (המעיל העליון) ויצא לחוץ. בינתיים התברר שהנהג הבחין פתאום שחצר לו דלק, ונסע לקחת "בנזין" דלק למכונית. הרבי כבר היה בחוץ, אבל בראותו כי הרכב איננו, הסתובב ונכנס חזרה לביתו, ולקח גמרא בידו ללמוד. אבל לא הספיק ללמוד הרבה, רק אולי שתי שורות, כי הגבאי חזר כבר עם המכונית. למרות זאת היה לו כדאי לטרוח להיכנס לביתו, אף במצב שכ"כ לא הרגיש טוב. בכדי שלא לבטל אפילו רגע אחד. הרבי היה רגיל לספר, שזקיה"ק "דער הייליגער אהבת ישראל" עמד פעם עם הגבאי "משולם" והמתין לבוא העגלה. באותן דקות פנויות לא היה בנמצא ספר ללמוד בו, כי הגבאי ארז את הספרים בתוך האמתחת. א"ל (הסבא קדישא): "משולם" או שאתה נותן לי גמ' או זוהר, או שאתה נותן לי עבודה (פי' שהיה מאפשר ליהודים להיכנס לרבי, שיפעול עבורם ישועות ורפואות), או שתלמד אותי כיצד להעביר את הזמן וללכת בטל". - היאהבת ישראל" זי"ע לא ידע כיצד מבטלים הזמן, וכך זכה להגיע למה שהגיע. וזה בא ללמד אותנו שלא יתכן ללכת בטל. כשרואים בחור שאינו הולך בטל, מקבלים יראת שמים על ידו. וכאמור, מן הדקות הספורות יכולים להגיע להיות "גאון".
